

CULTUUR

THEATER- VOORSTELLING 'OPGEDIPT'

Door Judith Herzberg &
De Theatertroep

Na de beroemde trilogie Leedvermaak (1982) / Rijgdraad (1995) / Simon (2002), over de stille impact van de Tweede Wereldoorlog op een Joodse familie, schrijft Judith Herzberg met De Theatertroep nu een vierde deel, passend bij deze tijd.
'Onwaarschijnlijk goed dat deze mensen elkaar hebben gevonden'
— de Volkskrant.

cursus 7919 Amstelveen, zaterdagavond 30 maart 2019, vanaf 20.30 uur, kosten € 35

CULTUUR

THEATER- VOORSTELLING 'IN VREDE'

Door Rik van den Bos

In 2010 won Rik van den Bos het Charlotte Köhler Stipendium als *meest veelbelovende toneelschrijver* van de afgelopen vijf jaar. In deze mozaïekvertelling worstelen vier personages met verschillende thema's: Een oudere man ontdekt op late leeftijd zijn verborgen Joodse identiteit. Een vrouw leidt een teruggetrokken bestaan en zit de schuld uit van haar moeder. Een jongeman die nooit iets met de oorlog te maken heeft gehad, ontdekt de beladen geschiedenis van zijn huis. Het vierde personage verhaalt over een oorlog in het hier en nu, waar hij letterlijk voor vluchtte.

cursus 7920 Amsterdam, dondagavond 2 mei 2019, kosten € 32,50

IDENTITEIT EN LERNEN

HOW TO SEIDER? Dé voorbereiding op Seideravond

Pesach is altijd veel werk, en dan moet je tot overmaat van ramp ook nog de seider geven ... Maar hoe doe je dat vlotjes? Hoe word je wijs uit de grote hoeveelheden tekst en rituelen? In *How to Seider?* leert u over de belangrijkste thema's van de Haggada, de centrale items op de seiderschotel, en de structuur van deze bijzondere avond. Zodat het een feest wordt om een seider te geven - en niet alleen een maaltijd!

expert: Leo Mock
cursus 7921 dinsdagavond 19 maart 2019, 18:30-22:00 uur, inclusief kosjere soep en matze kosten: € 35

CRESCAS JOODSE FILMDAGEN

Verheugd dat Crescas, in samenwerking met Nederlandse première heeft bemachtigd van een reeks Joodse films, zowel documentaire als fictie, te vertonen onder het overkoepelende thema Joodse film. De films worden al verklappen:

Bestuursverslag

Samen sterker!

Het Jodendom kenmerkt zich door een grote diversiteit. Het altijd maar blijven leren maakt ons bewust en sterker en als we dat samen doen worden we samen sterker.

Naast het samen leren versterkt het bij elkaar komen tijdens cursussen, workshops en activiteiten het gemeenschappelijke belang van de Joodse identiteit.

Crescas wil zijn ervaring, kennis en netwerk inzetten om zaken tot stand te brengen voor de Joodse gemeenschap in al zijn diversiteit. Crescas wil iets extra's toevoegen en bereiken. En Crescas blijft bewegen met nieuwe activiteiten die worden toegevoegd aan het brede en actuele aanbod.

Naast de al bestaande cursussen en de samenwerking met het Genootschap voor Joodse Wetenschap, zijn nieuwe succesvolle samenwerkingsverbanden aangegaan met onder meer met het NIW, Film Israel en andere organisaties.

Ook in 2018 was daarbij de bezielende leiding van onze directeur Julie Blocq-Schipper en de medewerking van onze office manager Channa Obstfeld en veel vrijwilligers van beslissend belang. Het bestuur is allen enorm dankbaar voor hun inzet en enthousiasme bij de totstandkoming van het grote aanbod van inspirerende cursussen, workshops en activiteiten.

Het Jodendom biedt veel rijkdom, maar ook veel inspiratie. De cultuur en geschiedenis geven nog heel veel mogelijkheden om daar cursussen aan te wijden, waar de totale Joodse gemeenschap in Nederland van kan profiteren.

Bestuursaangelegenheden

In 2018 hebben wij afscheid genomen van onze voorzitter, mevrouw prof. Dr. Irene Zwiep. Zij kon het voorzitterschap niet langer verenigen met haar overdrukke werkkring als hoogleraar aan het Juda Palache Instituut, dat onder grote druk staat van bezuinigingen en daarmee samenhangende voortdurende afbouw van medewerkers. David Simon heeft haar taken ad interim met verve overgenomen. Tevens

nam Crescas na een lange bestuurlijke periode afscheid van Chantal Suissa-Runne.

Wij zijn beide bestuursleden zeer erkentelijk voor het enthousiasme, de creativiteit en de toewijding waarmee ze zich jarenlang voor Crescas hebben ingezet.

Gelukkig resteert een hands-on bestuur dat zich onverminderd blijft inzetten voor de toekomst van Crescas, weloverwogen keuzes maakt, een duidelijke verdeling van taken en bevoegdheden heeft en voor wie deskundigheid, elk op zijn eigen terrein, een voorwaarde is voor het besturen.

Het bestuur van Stichting Joods Educatief Centrum Crescas bestond eind 2018 uit: de heren D. Simon, *voorzitter a.i.*, drs. P.D.H. Menco RBA, *secretaris*, mr. E. Meijer, *penningmeester* en mevrouw Sharon Polak, *algemeen lid*.

In het verslagjaar is het bestuur vier maal in vergadering bijeen geweest, te weten op 13 februari, 24 april, 5 september en 11 november 2018.

Tijdens de bestuursvergaderingen vond overleg plaats met de directeur en office manager van Crescas. Daarbij kwamen de volgende onderwerpen ter sprake:

- programmering 2018-2019
- inschrijvingen (aantallen, verloop)
- vaststelling financieel jaarverslag 2017 en begroting 2018-2019
- samenwerking met accountantskantoor
- fondsenwerving
- samenwerkingsverbanden Joodse culturele en kennisinstellingen
- bestuurswisselingen
- zaken m.b.t. het kantoor

INLEIDING

De naam Crescas komt van Chasdai Crescas. Chasdai Crescas was rabbijn, filosoof, koninklijk raadsheer en bouwer van de Joodse gemeenschap in het Spanje van de 14e eeuw. Crescas bouwde een systeem dat zich richtte op het behoud van het Jodendom door het van binnenuit te versterken en het een eigen identiteit te geven, in open maar kritische dialoog met de omringende wereld.

Wij sluiten als stichting graag aan op deze filosofie en richten ons programma als zodanig in. Onze passie bestaat uit het inspireren en het verrijken van het leven van onze cursisten en deelnemers aan onze activiteiten. Onze filosofie sluit daarom goed aan bij de Joodse traditie: stilstand is achteruitgang.

Het Crescas kantoor heeft afgelopen jaar niet stil gestaan. We hebben gewerkt aan het verwezenlijken van een aantal nieuwe doelen. Zo kwam er de nieuwe categorie "out of the box" bij, waarin cursisten ervaringen opdoen op het gebied van Joodse cultuur. Onder educatie neemt informeel leren een steeds grote plaats in. Via ervaringen kennis opdoen is een trend waar ook wij op inspelen. En dat spelen mag in Joods Nederland best wat meer als het om Jodendom gaat. Zo ontstond in samenwerking met het NIW de eerste Joodse Pubquiz van Nederland in restaurant Habaron, waarbij het sociale en het educatieve aspect mooi samenkwamen. Met

de Joodse boksschool van Barry Groentenman "Fightclub" initieerden we een middag over Joodse bokkers voor en na de oorlog.

Zowel op inhoudelijk en creatief vlak als op het gebied van organisatie en financiën werken we op het Crescas kantoor aan een optimale aansluiting bij onze doelgroep. Om op de behoefte van de belangstellenden in te spelen moeten afwegingen worden gemaakt tussen een professionele onderwijs stichting en een van subsidie afhankelijke organisatie. Tot de hoogtepunten van 2018 behoorden de lezing van Ilse Lazaroms over het Europa van Joseph Roth, de authentieke Indiase keuken in Esthers Cookery en onze nieuwe cursus "how to seider". Daarnaast leidden de lezingen i.s.m. het Genootschap en de documentaires van Film@ Crescas tot wachtlijsten voor deze populaire activiteiten.

Tot slot: wij, het Crescas-team, kijken uit naar een leerzaam en vruchtbaar cursusjaar in 2019.

Julie Blocq-Schipper, *directeur*

OVER CRESCAS

Wij zijn Crescas

In onze ogen heeft het Jodendom Nederland veel gebracht, zowel in het verleden als in het heden, dat willen we benadrukken, doorvertellen, ervan leren, het delen en het vieren. En het liefst met zoveel mogelijk van u. Voor wie wil blijven leren over het Jodendom zijn wij hét kenniscentrum.

Bij ons kunt u meedoen aan masterclasses, cursussen, evenementen, debatten en lezingen op het gebied van het Jodendom. We werken met thema's als geschiedenis, kunst & cultuur, filosofie, literatuur, de Hebreeuwse taal, koken en religie. Het hele jaar door organiseren wij voor u stadswandelingen, interviews, kookcursussen, taalcursussen en nog veel meer. Dat gebeurt zowel in groepsverband als digitaal, zodat u altijd wel iets vindt dat bij u past.

Wij vinden inclusiviteit belangrijk, daarom staan we open voor iedereen die zich wil verdiepen in het Jodendom, of je zelf nou Joods bent of niet. Onze missie is om te laten zien hoe rijk het Jodendom is, met al zijn prachtige tradities, verhalen en authenticiteit. En hoe mooi de Hebreeuwse taal is.

Onze passie bestaat uit het inspireren en het verrijken van het leven van onze cursisten en deelnemers aan onze activiteiten. Onze filosofie is daarom ook precies zoals het Jodendom zelf: stilstand is achteruitgang. Daarom moedigen we een leven lang altijd blijven leren aan, het liefst samen.

We hopen dat u kunt vinden wat u zoekt, of misschien wel iets vindt waarvan u niet eens wist dat u het zocht. En mocht u niet kunnen kiezen uit ons brede aanbod, schroom dan niet om een van onze medewerkers te vragen met u mee te denken. Daar zijn we voor.

Wat is Crescas?

Crescas is een onafhankelijk instituut voor Joodse educatie aan volwassenen. Crescas heeft geen enkele formele binding met één van de Joodse kerkgenootschappen. Zowel op het Crescas-kantoor, als binnen het bestuur zijn orthodoxe, liberale en seculiere Joden actief.

Waar komt de naam Crescas vandaan?

Chasdai Crescas was rabbijn, filosoof, koninklijk raadsheer en bouwer van de Joodse gemeenschap in het Spanje van de 14e eeuw. In 1391, na bijna zeven eeuwen van relatieve vrede, begonnen op 4 juni de pogroms. Deze breiden zich in nog geen twee maanden tijd uit over grote delen van Spanje. Synagogen worden verwoest. Onder bedreiging laten meer dan honderdduizend Joden zich bekeren. Duizenden vinden de dood, onder hen Crescas' enige zoon. Crescas staat zichzelf niet toe zich te verliezen in zijn verdriet om wat heeft plaatsgevonden. Hij richt zich op de toekomst en zal zich de rest van zijn leven blijven inzetten voor het herstel van de Joodse gemeenschap in zijn vaderland.

In zijn filosofisch werk Or ha-Sjem (Het Licht van de Eeuwige), gaat hij in discussie met de Griekse filosoof Aristoteles. Tegenover de filosofie van Maimonides stelde hij een wijsgerig systeem met een positieve, nadrukkelijk Joodse, inhoud. Een systeem dat zich richtte op het bewaren van het Jodendom door het van binnenuit te versterken en het een eigen identiteit te geven, in open maar kritische dialoog met de omringende wereld.

FACTSHEET 2018

Aantal digitale bieb bezoekers

7.903

Aantal nieuwsbrieflezers

3099

Bezoekers van crescas.nl

42.574

Aantal cursusinschrijvingen

664

Unieke cursisten

278

Aantal filmbezoeken

505

Aantal digitale cursus inschrijvingen

158

Aantal steden

5

42%

opent gemiddeld de nieuwsbrief

168

donaties

Totaalbedrag donaties via website

€ 3.519,50

Gemiddeld rapport cijfer evaluaties

8.3

65%

vrouw

35%

man

DE MENSEN ACHTER CRESCAS

Bestuur

Crescas is een stichting met een bestuur dat statutair een afspiegeling vormt van de Joodse gemeenschap. Daarom bestaat het bestuur uit leden met een orthodox-Joodse en liberaal-Joodse achtergrond, en Joodse, maar ongebonden leden.

De bestuursleden van 'Stichting Joods Educatief Centrum Crescas' zijn tevens bestuurder van de vriendenstichting, 'Stichting Vrienden van het Joods Educatief Centrum Crescas'.

Kantoor

In 2018 telde Crescas twee personeelsleden: een directeur, Julie Blocq-Schipper, en een office manager, Channa Boerboom-Obstfeld. Beiden werken in deeltijd voor respectievelijk 0,80 en 0,65 fte.

Vrijwilligers en stagiaires

Vele handen maken licht werk. Ook in 2018 kon Crescas voor allerlei werkzaamheden op kantoor of 'in het veld' een beroep doen op een team vrijwilligers en stagiaires. Sommigen assisteren een vaste dag of een dagdeel per week op kantoor, anderen zijn vrijwel altijd per oproep beschikbaar. Crescas is deze vrijwilligers grote dank verschuldigd.

In 2018 waren voor Crescas actief: Leo van Geuns, Raya Lichansky, Joop Ootjers, Cher Guldmond en Willemien de Leeuw.

TRADITIONEEL AANBOD

De activiteiten van Crescas zijn in te delen in twee categorieën. In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van ons traditionele aanbod: cursussen, lezingen, workshops en meer, in een 'live' omgeving, klaslokaal, theater, etc. Naast dit traditionele aanbod hebben wij een scala aan digitale activiteiten: kennis vergaren en leren via desktop, laptop, tablet of smartphone. Hierover leest u meer in het volgende hoofdstuk.

Cursusprogramma

Het Crescas cursusjaar is een mix van het academische jaar en het Joodse jaar. De eerste cursussen beginnen ofwel na de zomervakantie of na de Joodse feestdagen in het najaar. Het jaar wordt afgesloten zodra de zomervakanties beginnen.

Cursussen, lezingen & workshops in 2018

In 2018 gingen de volgende cursussen, lezingen, workshops en themazondagen van start, zoals gepubliceerd in de cursusprogramma's 2017/2018 en 2018/2019:

Cursussen

- **Cursus Ivriet, Kita Alef**
– docent Shirley Ensel-Avni
- **Cursus Ivriet, Kita Dalet**
– docent Shirley Ensel-Avni
- **Cursus Crash Course Ivriet Beginners**
– docent Shirley Ensel-Avni
- **Studiedag Global Day of Jewish Learning**
– docent Leo Mock
- **Cursus Focus op de parasja**
– docent Leo Mock

- **Cursus Halacha a.d.h.v. Ma'aleh films (Amsterdam/Leiden en Utrecht)**
– docent Leo Mock
- **Cursus Skypelessen Ivriet**
– docent Shelly Bodenheimer
- **Cursus "Maestro Jules & Bernstein"**
– docent Jules van Hessen
- **Cursus "Verborgen verleden gaat Joods"**
– docent Harmen snel
- **Cursus "Joodse wereldbestormers"**
– docent Peter Demandt
- **Cursus "Het Europa van Joseph Roth"**
– Docent Ilse Lazaroms
- **Cursus "How to seider"** - docent Leo Mock
- **Lezing "Joodse vrijhaven in Shanghai"**
– docent Joan Veldkamp
- **Lezing "Door de ogen van Levinas"**
– docent Naud van der Ven
- **Lezing "Philip Roth, een icoon"**
– docent Joost de Vries
- **Voorstelling "Door de nacht klinkt een lied"** - inleiding door Jacques Klöters.

Lev Cinema

Lev Cinema is de naam van het nieuwe samenwerkingsverband van JMW, Pathé en Crescas. Deze films vertoonden we in ons Lev Cinema tweede seizoen:

- **Film "Eyes wide open"**
– docent Menno Ten Brink
- **Film "La petite Jerusalem"** - inleiding met docent Lievnath Faber, filmwetenschapper
- **Film "The Cakemaker"** – inleiding met docent Lievnath Faber, filmwetenschapper

Wandelingen

- **wandeling "Ontdek Joods Appingedam"**
– docent Roald van Elswijk
- **wandeling "Joods Rotterdam belicht"**
– docent Rob Snijders
- **wandeling "Oorlog in Artis"**
– docent Raya Lichansky
- **wandeling "Wordt een kei in Amersfoort"**
– docent Louk de Liever

Kookworkshops

- **Kookworkshop "J'Ottolenghi"**
– docent Esther Weissman- Erwteman
- **Kookworkshop "Authentiek Indiaas koken"**
– docent Esther Weissman- Erwteman
- **Kookworkshop "My Jewish baking class"**
– docent docent Esther Weissman- Erwteman

Lezingen i.s.m. Het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland (GVJWN)

In nauwe samenwerking met GVJWN organiseerde Crescas in 2018 (voor de derde keer) vijf lezingen. De opkomst bij onderstaande lezingen (op de zondagochtend) was wederom boven verwachting goed - er kwamen gemiddeld 60 deelnemers op de lezingen af.

Drs. Lucia Admiraal

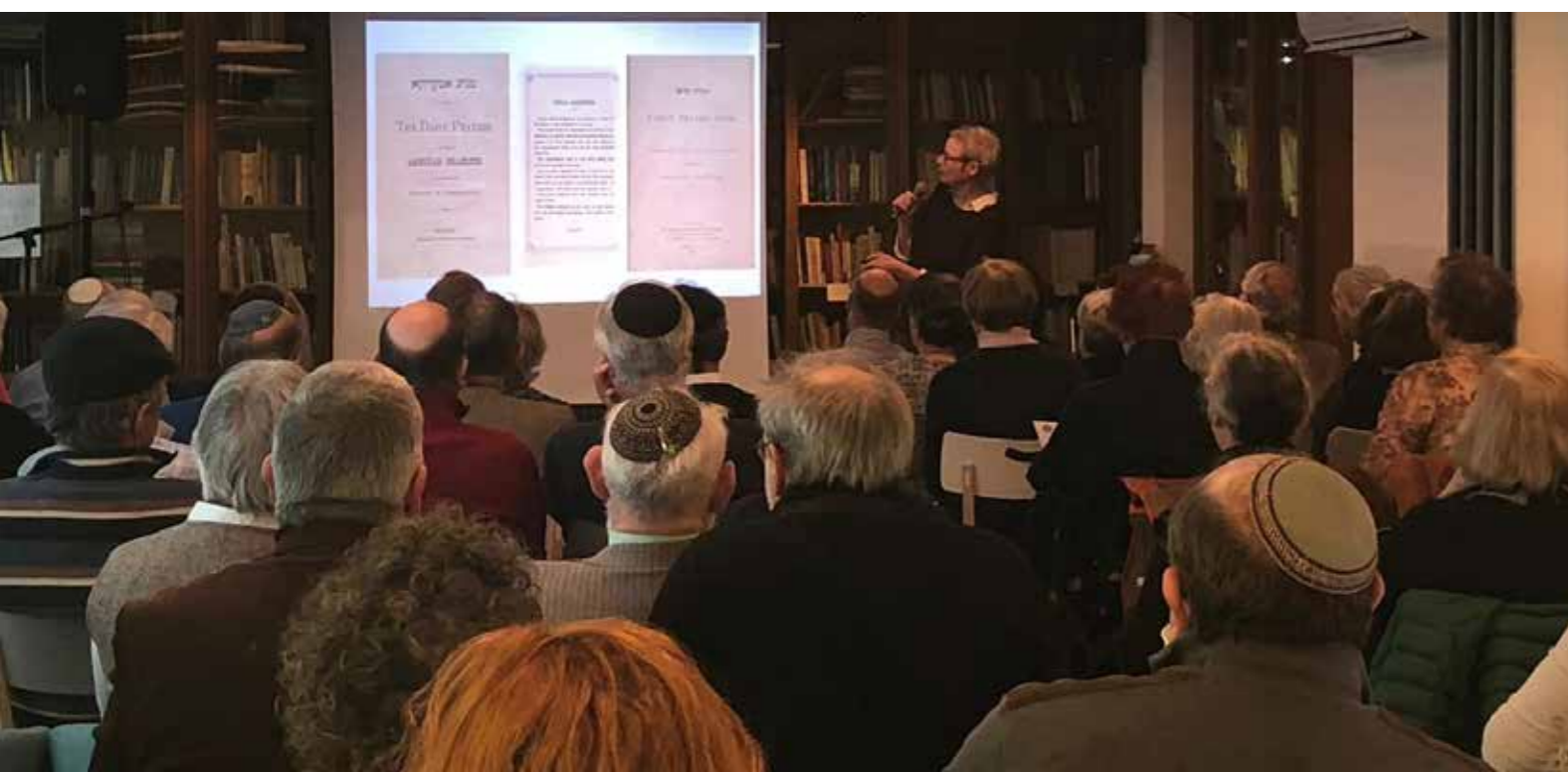
Al-Yahud al-Arab: Arabisch-talige Joodse journalistiek in het Midden-Oosten
(21 januari 2018)

Saskia van den Heuvel, filmmaakster

De verborgen geschiedenis van getto Asterdorp
(18 februari 2018)

Dr. Bart Walleet

De laatste hoeder van de Nederlandse tradities? Opperrabbin Aron Schuster en de religieuze wederopbouw na 1945
(22 april 2018)

Dr. Ewoud Sanders

Jeugdverhalen over Jodenbekering en Joden in christelijke jeugdboeken

(16 december 2018)

Jacob Nathan de Leeuwe

De Talmoed in een modern jasje. Bespreking van nieuwe denkbeelden die al oeroud in de Misjna & Talmoed voorkwamen (> 3.500 jaar geleden)

(14 oktober 2018)

DIGITAAL AANBOD

Digitale kennisoverdracht neemt een steeds belangrijker plaats in. De mogelijkheden om kennis te vergaren en te leren vanachter je eigen computer, op een tablet of zelfs op een smartphone zijn bijna onbegrensd. Bij Crescas zijn wij ervan overtuigd dat wij deze mogelijkheden daar waar mogelijk moeten benutten. In dit hoofdstuk geven wij u een overzicht van onze digitale activiteiten.

Digitale cursussen

Alle digitale cursussen zijn te vinden op www.crescas.nl. De voormalige digitale cursussen website, www.joods.net, stuurt cursisten sinds dit jaar door naar onze algemene website. Het idee hierachter is om zoveel mogelijk van onze producten en diensten centraal aan te bieden op www.crescas.nl zodoende bezoekers een groot scala aan activiteiten aan te kunnen bieden.

Website crescas.nl

Crescas' voornaamste uithangbord, de website waarop alle activiteiten zijn te vinden, biedt meer dan alleen een overzicht van het aanbod. De content op de website is inmiddels voor velen een reden om regelmatig een kijkje op de site te nemen. Films, lezingen, interviews, debatten, artikelen, columns, etc. zijn er te vinden, als tekst- audio- of videobestand. De website crescas.nl is een plaats waar op de meest laagdrempelige manier geleerd kan worden.

In 2018 had crescas.nl 120.436 unieke bezoekers die samen goed waren voor 453.723 page views.

De Joop Al Bibliotheek

Deze site bevat de catalogus van de Joop Al Bibliotheek, een prachtige collectie boeken op uiteenlopend Joods gebied, gevestigd in het kantoor in Buitenveldert. De catalogus van de bibliotheek is online te raadplegen, inclusief een zoekfunctie in het Hebreeuws.

Digitale Joodse Bibliotheek

Met de digitale bibliotheek streeft Crescas naar behoud van het Nederlands-Joodse literaire erfgoed. Schrijvers die in de vergetelheid dreigen te raken, boeken die niet meer in de boekhandel verkrijgbaar zijn, vormen de belangrijkste bouwstenen voor de Digibieb. Naast informatie over de auteurs bevat de Digibieb inmiddels al meer dan vierhonderd boeken die online gelezen en gratis gedownload kunnen worden.

De digitale bibliotheek werd maar liefst door 21.235 unieke bezoekers bezocht die samen goed waren voor 90.043 pageviews en 35.142 sessies.

Digitale nieuwsbrief

Wekelijks (met uitzondering van vakantieperiodes) verstuurt Crescas in de nacht van donderdag op vrijdag een digitale nieuwsbrief. Deze bevat een mix van informatie over de eigen activiteiten en nieuws uit de Joodse wereld. De nieuwsbrief mag zich in een nog altijd stijgende populariteit verheugen. Zo wordt deze gemiddeld door minimaal 42,8 % van de ontvangers geopend. Een hoge score vergeleken bij het gemiddelde voor de 'bedrijfstak' educatie, dat op 16,3% staat.

Eind 2018 telde de verzendlijst meer dan 3.100 email-adressen. Dit jaar verschenen er 44 nieuwsbrieven. Drijvende kracht achter de nieuwsbrief is nieuwsbrieffredacteur, Raya Lichansky. Vaste rubrieken in de nieuwsbrief zijn: Boekennieuws, In de Digibieb, Uit de Joodse Canon, Nieuws van heinde en verre, Website van de week en Televisie en Radio.

Columns

Vaste columnisten zorgen voor opinievorming en discussiemogelijkheid op de website crescas.nl. Tegelijk met het verschijnen van de nieuwsbrief worden wekelijks verschillende nieuwe columns op de site gepubliceerd. De thema's variëren van literatuur, politiek en filosofie, tot het dagelijkse leven in Israël, de Nederlands-Joodse actualiteit, etc.

In 2018 werden columns geschreven door: Harry van den Bergh, Salomon Bouman, Renée Citroen, Eldad Kisch, Nathan Lopes Cardozo, Leo Mock, Simon Soesan, Eva van Sonderen, Naud van der Ven, Jan Waas, Harry Polak, Zvi Markuszower, Anne-Maria van Hilst en Harmen Snel. Crescas is deze columnisten veel dank verschuldigd.

Donaties

In 2018 heeft menig Crescas-liefhebber Crescas middels de donatiebanner op de website gesteund. Er is via de donatiebanner in totaal € 3.805 gedoneerd. Alle gevers hartelijk dank voor de zeer welkome bijdrage.

WORD
CHAWWER OF
MISJPOGE VAN
CRESCAS

Stichting Joods Educatief Centrum 'Crescas'
Kastelenstraat 80
1083 DE Amsterdam

tel. 020-6402380
e-mail: info@crescas.nl

KvK: 34111979

websites:

www.crescas.nl
www.Joodsebibliotheek.nl
www.Joods.net
www.yourjewish.academy
www.Joodsecanon.nl
www.joopalbibliotheek.nl